

Fiktion (novelle): novelleanalyse

Overblik over teksten

PRÆSENTATION

Analyse af Henning Mortensens novelle Miraklet fra novellesamlingen Ofelia skal ikke være fed. Historier fra sindets hundehuller. Gyldendal, 2001. Novellen er delt ind i fem store afsnit og det er dem, jeg refererer til, når jeg skriver afsnit 1, 2, osv.

GENRE

Den overordnede genre er fiktion, hvilket vil sige, at teksten forholder sig frit til virkeligheden. Undergenren er novelle.

RESUME

Novellen Miraklet handler om et ægtepar, hvor manden har været ude for en trafikulykke og er blevet lam, så han er helt afhængig af sin kones hjælp i det daglige. Magtbalancen mellem manden og konen er blevet forrykket efter ulykken, og nu er det konen, der bestemmer alt. Manden holder det hemmeligt, at han er begyndt at kunne bevæge sig lidt, for han planlægger at tage livet af konen, hvilket også lykkes for ham i slutningen af novellen.

TEMA

Magtbalancen mellem mennesker og behovet for hævn.

Forståelse af teksten

NOVELLENS OPBYGNING

Afsnit 1 begynder med, at Willy sidder i sin kørestol og tænker på, hvilken forbandelse det er at være helt afhængig af Gudruns hjælp.

I afsnit 2 får læseren at vide, at Willy i al hemmelighed har været ude af kørestolen, mens Gudrun var i Brugsen efter vaskepulver.

I afsnit 3 ligger Gudrun i sin seng og tænker på, hvad hun ønsker sig af fremtiden, og hvordan hun skal slippe af med Willy. Hun tænker på at give ham en lille dosis rottegift hver dag, så han enten bliver syg nok til at komme på plejehjem eller i heldigste fald dør af det. Willy kalder på Gudrun og efter at have trukket tiden lidt ud, går hun ned for at se, hvad Willy vil hende. Men han ligger ikke i sin seng, og i afsnit 4 farer hun forvirret og bange rundt i huset for at lede efter ham. Willy har gemt sig på det øverste trappetrin, og da Gudrun går op ad trappen, skubber han hende ned, så hun brækker halsen og dør. I afsnit 5 lægger Willy sig igen i sin seng og ringer efter ambulancen. Han har planlagt at han vil spille lam et stykke tid, så han ikke får skylden for sin kones død.

Hvis man sætter novellens hændelsesforløb ind i berettermodellen, som både kan bruges på film og romaner og noveller (s. 172 i bogen), ser det sådan ud:

Willy sidder i sin kørestol	Willy tænker på de fem forbandede år i kørestolen	Willy tænker også på, hvordan han var før ulykken, glad for alkohol og andre kvinder	Willy kan komme ud af kørestolen, men har ikke fortalt Gudrun noget om det	Gudrun ligger i sin seng og tænker på at tage livet af Willy. Han ringer på klokken, og hun går ned for at se, hvad han vil.	Willy skubber Gudrun ned ad trappen, så hun brækker halsen	Willy kryber tilbage i seng og ringer efter ambulancen. Han spiller lam igen
Anslag	Præsentation	Uddybning	Point of no return	Konfliktoptrapping	Konfliktløsning	Udtoning

FORTÆLLER

Novellen har en 3. personsfortæller med skiftende indre synsvinkel.

I afsnit 1 og 2 ligger synsvinklen hos Willy, i afsnit 3 og 4 hos Gudrun og i afsnit 5 hos Willy. Fordi synsvinklen skifter mellem Willy og Gudrun får læseren mulighed for at se situationen fra to sider.

STED OG MILJØ

Gudrun og Willy bor i et lille hus, der ligger lidt afsides. " ... det lille landsbyhus, der lå i skovkanten en smule gemt væk fra de andre småhuse ... " (afsnit 1). Ved at bruge ordet lille om huset og omtale de andre huse i landsbyen som småhuse, får vi slået fast at det må være relativt små kår novellen udspiller sig i. Huset er Willys barndomshjem, og han vil da heller ikke under nogen omstændigheder forlade det for at komme på plejehjem (afsnit 3). Derfor er Gudrun bundet til at bo sammen med en mand, hun hader, og Willy er nødt til at lade sig ydmyge af den kone, han aldrig har behandlet særligt pænt.

TID

Læseren får ikke præcis at vide, hvornår novellen foregår. De har telefon og oliefyr, Gudrun læser krimier og der er tale om, at Willy kan komme på plejehjem, så handlingen udspiller sig i nutiden, uden at et nærmere tidspunkt er angivet. Det præcise årstal er ikke så vigtigt, for det er forholdet mellem Gudrun og Willy, der er det væsentlige. Willy tænker en del på anden verdenskrig, og det taler for, at han enten har oplevet krigen, eller at han har hørt om den gennem sine forældre.

Selve novellens handling strækker sig over ganske kort tid. Nærlig de minutter, fra Gudrun ligger i sin seng og drømmer om en mand, hvorefter hun løber rundt i huset og leder efter Willy og bliver skubbet ned ad trappen, til Willy igen ligger i sin seng og ringer efter ambulancen. Selve handlingen får vi i afsnit 3, 4 og 5. De to første afsnit bliver brugt på Willys tanker og tilbageblik til livet før ulykken.

PERSONER

Der er kun to personer i novellen, de er begge hovedpersoner og synsvinklen ligger hos dem begge to.

Vi får ikke at vide, hvor gamle Gudrun og Willy er, men hele deres livsførelse tyder på at de er midaldrende.

Willy hader at være afhængig af Gudrun og omtaler de fem år, han har siddet i kørestol som de "fem forbandede år" (afsnit 1). Han sammenligner også de fem år med den tyske besættelse af Danmark under anden verdenskrig.

I første afsnit får vi at vide, at Gudrun stak ham en lussing forleden, da han råbte højt. "Det havde været den første lussing, men hun havde understreget, at det måske ikke ville blive den sidste. Alt afhæng af hans opførsel." (afsnit 1). Gudrun er ikke bare fysisk voldelig over for sin mand, hun terroriserer ham også psykisk. "Hendes grusomt langsomme tempo, alle de mange drillerier og små forulempelser og så dette smældende og ydmygende punktum var selve gengældelsen." (afsnit 1). Ud fra både Willys og Gudruns tanker forstår man, at han har haft andre kvinder. Lussingen er hævn "for det med hende den rødhårede. Og det med brugsudleverens kone, naturligvis. Og det ene med det andet." (afsnit 1). Willy tænker på sig selv som "livfuld" og fortryder ingenting. Gudrun derimod ligger alene i dobbeltsengen på første sal, hvor Willy ikke kan komme og længes efter en mand. "Måske ikke noget vildt og lidenskabeligt, men så i alt fald de små kærtegn, en smule varme." (afsnit 3).

Vi får at vide, at Gudrun allerede længe før ulykken var blevet led ved Willy og hans "tunge brutalitet og frygtelige ånde".

Han har drukket meget, og det er også alkohol, der er grunden til at han kørte galt og blev lam. Ved samme lejlighed døde hans to kammerater. Gudrun bestemmer nu, at han kun må få mælk og en halv øl, og Willy føler sig som "et ørkendyr af læder. Aldrig én eneste snaps eller guldøl." (afsnit 2)

Gudrun har fundet sig i Willys opførsel i mange år, men nu kan hun lige så stille tage hævn. Både Willy og Gudrun planlægger at dræbe ægtefællen, så begge hovedpersonerne fremstår som lige usympatiske.

SPROG

Hele novellen er én lang indre monolog. Det er enten Willys eller Gudruns tanker, vi får gengivet i en indirekte form, for der står ikke: 'tænkte Willy' eller 'tænkte Gudrun'. Derfor er sproget også hovedsagelig som det, de hver især ville bruge, hvis de talte. Willy tænker at Gudrun fjanter omkring, men hvis man spurgte Gudrun, ville hun nok sige, at hun lavede husmoderopgaver, ikke at hun fjanter. Gudruns måde at gøre tingene på bliver også omtalt som hendes 'grusomt selvstændige tempo'. Det bunder i, at hun, nu hvor magtbalancen er blevet rykket, pludselig ikke varter ham op mere, som hun sikkert gjorde før ulykken, og Willy bruger da også ord som 'hævn' og 'gen-gældelse' om hendes opførsel.

Gudrun bruger metaforen 'fangevogter' om Willy, fordi han binder hende til hjemmet og til et liv, hun slet ikke har lyst til.

Willy bruger en sammenligning til at fortælle, hvordan han har det uden alkohol, nemlig at han er 'som et ørkendyr af læder'.

Til sidst, da Willy skubber hende ned ad trappen, står der at Gudrun stirrer ind i en øgles øjne, lige før han skubber hende. Denne metafor er i tråd med Willys tanker om sig selv som 'et ørkendyr af læder'. Da Gudrun er død, trækker Willy sig tilbage 'som et krybdyr på retræte'.

I afsnit 4 stikker den alvidende fortæller hovedet frem og fortæller læseren at 'store isklumper sejlede pludselig gennem Gudruns krop' og 'hun løb rundt som en høne uden hoved', da hun opdager at Willy ikke ligger i sengen. Sådan nogle formuleringer ville Gudrun aldrig selv bruge om det chok, hun får.

Der er nogle få ord i novellen, der kan virke gammeldags, som 'lebendig' og 'retræte', men de passer godt til de lidt gammeldag omgivelser i det lille hus, i landsbyen og til Willy, der hænger fast i anden verdenskrig, men bortset fra disse få ord er sproget let læseligt.

TITEL

Novellens titel, Miraklet, henviser til det at Willy, som Gudrun troede var fuldstændig lam, pludselig kan komme ud af kørestolen og slå hende ihjel. Vi ville jo ikke kalde sådan noget et mirakel, fordi ordet har mere religiøse undertoner, så der er en vis ironi i at kalde noget, der ender med død og ødelæggelse, for et mirakel.

SAMMENFATNING OG FORTOLKNING

Novellen fortæller om et ægteskab, hvor magtbalancen er blevet vendt om. Ved at lade os få indblik i begge parter tanker, forstår vi dem begge lige godt og ingen kommer til at fremstå som mere sympatisk end den anden. Gudrun har været offer for sin fortrukne mand, men nu tager hun grusomt hævn ved at terrorisere ham psykisk. I sidste ende bliver det Willy, der vinder ved at skubbe Gudrun ned ad trappen, og som læser sidder man tilbage og tænker, at det må ende med at en af dem dør. Hele novellens opbygning (se berettermodellen), har lagt op til at der skal komme et voldsomt klimaks.

Brug af teksten

VURDERING

Jeg synes at det er en både morsom og tankevækkende novelle. I fiktionen har forfatteren friheden til at gøre lige, hvad han vil med personerne og handlingen. Henning Mortensen har i den grad stillet magtbalancen i parforholdet på spidsen, men man kan genkende mange små træk fra det virkelige liv, både sit eget og forhåbentlig mest andres.

PERSPEKTIVERING

Som social- og sundhedspersonale møder man ofte mennesker, hvis liv er blevet ændret på grund af sygdom eller alderdommens tab af færdigheder. Ægtepar, som har været sammen i mange år, og som har fundet en magtbalance i deres ægteskab, kan pludselig få den forrykket, når den ene måske bliver dement eller kommer på plejehjem. Forfatteren lægger dog samtidig lidt afstand til denne problematik. Blandt andet fordi han har ladet sig inspirere af gyser- og krimigenren. Den måde, skrækken stiger hos Gudrun i konfliktoptrapningen, kan sammenlignes med talrige gys og krimier, hvor en kvinde i et tomt hus opdager, at nogen er efter hende. Det gør, at vi som læsere måske tager novellens problematik lidt mindre alvorlig, og i stedet bare lader os rive med af spændingen.